

Szczegółowe zasady orzekania o stałym lub długotrwałym uszczerbku na zdrowiu, tryb postępowania przy ustalaniu tego uszczerbku oraz postępowania o wypłatę jednorazowego odszkodowania.

Dz.U.2013.954 t.j. z dnia 2013.08.22

Status: Akt obowiązujący

Wersja od: 22 sierpnia 2013 r.

tekst jednolity

Wejście w życie:

1 stycznia 2003 r.

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ ¹**

z dnia 18 grudnia 2002 r.

w sprawie szczegółowych zasad orzekania o stałym lub długotrwałym uszczerbku na zdrowiu, trybu postępowania przy ustalaniu tego uszczerbku oraz postępowania o wypłatę jednorazowego odszkodowania

Na podstawie art. 11 ust. 5 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. z 2009 r. Nr 167, poz. 1322, z późn. zm.) zarządza się, co następuje:

§ 1.

1. Wniosek o jednorazowe odszkodowanie, zwany dalej "wnioskiem", do płatnika składek składa ubezpieczony lub uprawniony członek rodziny, o którym mowa w art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

2. Wniosek zawiera następujące dane identyfikacyjne:

- 1) płatnika składek: numery NIP i REGON, a w przypadku gdy płatnikowi nie nadano obu tych numerów lub jednego z nich - numer PESEL lub serię i numer dowodu osobistego albo paszportu;
- 2) ubezpieczonego: numer PESEL, a w przypadku gdy ubezpieczonemu nie nadano numeru PESEL - serię i numer dowodu osobistego lub paszportu.

§ 2. Płatnik składek, po otrzymaniu wniosku, kompletuje dokumentację niezbędną do ustalenia uszczerbku na zdrowiu ubezpieczonego, spowodowanego wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową, w szczególności:

- 1) protokół powypadkowy;
- 2) prawomocny wyrok sądu pracy;
- 3) kartę wypadku;
- 4) decyzję o stwierdzeniu choroby zawodowej;

5) zaświadczenie o stanie zdrowia wydane przez lekarza, pod którego opieką znajduje się ubezpieczony;

6) odpis aktu zgonu - w przypadku zgonu osoby, która uległa wypadkowi przy pracy, lub u której stwierdzono chorobę zawodową.

§ 3. Płatnik składek, po zakończeniu leczenia i rehabilitacji przez ubezpieczonego, przekazuje wniosek wraz ze skompletowaną dokumentacją, o której mowa w § 2, terenowej jednostce organizacyjnej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, zwanego dalej "Zakładem", właściwej ze względu na miejsce zamieszkania ubezpieczonego, w celu skierowania ubezpieczonego na badanie przeprowadzane przez lekarza orzecznika Zakładu.

§ 4.

1. Ubezpieczony będący płatnikiem składek, osoby z nim współpracujące, a także uprawniony członek rodziny, o którym mowa w § 1 ust. 1, kompletują dokumentację i przekazują ją wraz z wnioskiem o jednorazowe odszkodowanie bezpośrednio do właściwej terenowej jednostki organizacyjnej Zakładu.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio także w przypadku:

- 1) braku płatnika obowiązanych do skompletowania dokumentacji;
- 2) zgłaszania przez ubezpieczonego wniosku o jednorazowe odszkodowanie w związku z pogorszeniem się stanu zdrowia w następstwie wypadku przy pracy lub choroby zawodowej.

§ 5. Zakład ustala, w ciągu 7 dni od dnia otrzymania wniosku, termin badania ubezpieczonego przez lekarza orzecznika.

§ 6.

1. Lekarz orzecznik ustala stały lub długotrwały uszczerbek na zdrowiu oraz jego związek z wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową na podstawie bezpośredniego badania ubezpieczonego i posiadanej dokumentacji medycznej oraz dokumentacji dotyczącej tego wypadku przy pracy albo tej choroby zawodowej.

2. Lekarz orzecznik, po dokonaniu ustaleń, o których mowa w ust. 1, wydaje orzeczenie o stałym lub długotrwałym uszczerbku na zdrowiu, zwane dalej "orzeczeniem", w którym stwierdza stopień uszczerbku na zdrowiu oraz jego związek z wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową.

3. Lekarz orzecznik może, przed wydaniem orzeczenia, zlecić uzupełnienie dokumentacji medycznej o opinię właściwego lekarza konsultanta, a także o wyniki badań dodatkowych i specjalistycznych.

4. Jeżeli lekarz orzecznik nie może wydać orzeczenia na podstawie wyników bezpośredniego badania i posiadanej dokumentacji, może odroczyć jego wydanie w celu uzupełnienia niezbędnej dokumentacji. Po uzupełnieniu niezbędnej dokumentacji orzeczenie może być wydane bez ponownego badania.

§ 7. Przy orzekaniu o stałym lub długotrwałym uszczerbku na zdrowiu w związku z chorobą zawodową, lekarz orzecznik jest związany decyzją organu Państwowej Inspekcji Sanitarnej o stwierdzeniu choroby zawodowej.

§ 8.

1. Lekarz orzecznik ustala w procentach stopień stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu według oceny procentowej stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, zwanej dalej "oceną procentową", która jest określona w załączniku do rozporządzenia.
2. Jeżeli dla danego rodzaju uszczerbku ocena procentowa określa dolną i górną granicę stopnia uszczerbku na zdrowiu, lekarz orzecznik określa stopień tego uszczerbku w tych granicach, biorąc pod uwagę obraz kliniczny, stopień uszkodzenia czynności organu, narządu lub układu oraz towarzyszące powikłania.
3. Jeżeli w ocenie procentowej brak jest odpowiedniej pozycji dla danego przypadku, lekarz orzecznik ocenia ten przypadek według pozycji najbardziej zbliżonej. Można ustalić stopień stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu w procencie niższym lub wyższym od przewidywanego w danej pozycji, w zależności od różnicy występującej między ocenianym stanem przedmiotowym a stanem przewidzianym w odpowiedniej pozycji oceny procentowej.

§ 9.

1. Jeżeli wypadek przy pracy lub choroba zawodowa spowodowały uszkodzenie kilku kończyn, narządów lub układów, ogólny stopień stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu równa się sumie procentów uszczerbku ustalonych za poszczególne uszkodzenie, w sposób określony w ocenie procentowej, z ograniczeniem do 100%.
2. Przy wielomiejscowym uszkodzeniu kończyny ogólny stopień stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu równa się sumie procentów uszczerbku, ustalonych za poszczególne uszkodzenie w sposób określony w ocenie procentowej, z tym że procent ten nie może być wyższy od procentu przewidzianego za utratę uszkodzonej części kończyny.

§ 10.

1. W razie utraty lub uszkodzenia organu, narządu lub układu, którego funkcje były naruszone przed wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową, stopień stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu ustala się w wysokości różnicy pomiędzy stwierdzonym stopniem tego uszczerbku a stopniem naruszenia istniejącego bezpośrednio przed wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową.
2. Jeżeli nie jest możliwe określenie, w jakim stopniu organ, narząd lub układ był upośledzony przed wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową, przyjmuje się, że upośledzenia nie było.

§ 11.

1. Orzeczenie lekarza orzecznika zawiera:
  - 1) opis naruszenia sprawności organizmu;
  - 2) procentowe ustalenie stopnia stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu oraz numer pozycji w ocenie procentowej.
2. W przypadku, o którym mowa w § 8 ust. 3, orzeczenie zawiera uzasadnienie przyczyn zastosowania określonej pozycji oceny procentowej.
3. Związek śmierci ubezpieczonego z wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową stwierdza lekarz orzecznik w orzeczeniu.

§ 11a. Do orzekania przez komisje lekarskie stosuje się odpowiednio przepisy § 6-11.

§ 12. Orzeczenie lekarza orzecznika otrzymuje ubezpieczony.

§ 13. Wypłata jednorazowego odszkodowania jest dokonywana w trybie przewidzianym dla wypłaty świadczeń określonych w przepisach o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

§ 14. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2003 r. ²

ZAŁĄCZNIK

OCENA PROCENTOWA STAŁEGO LUB DŁUGOTRWALEGO USZCZERBKU NA ZDROWIU

	Procent stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu
A. Uszkodzenia głowy	
1. Uszkodzenie powłok czaszki (bez uszkodzeń kostnych):	
a) znaczne uszkodzenie powłok czaszki, rozległe, ściągające blizny - w zależności od rozmiaru	5-10
b) oskalpowanie	25
2. Uszkodzenie kości sklepienia i podstawy czaszki (wgłobienia, szczeliny, fragmentacja) - zależnie od rozległości uszkodzeń	5-10
3. Ubytek w kościach czaszki:	
a) o średnicy poniżej 2,5 cm	7
b) o średnicy powyżej 2,5 cm - w zależności od rozmiarów	10-25
Uwaga: Jeżeli przy uszkodzeniach i ubytkach kości czaszki (poz. 2 i 3) występują jednocześnie uszkodzenia powłok czaszki (poz. 1), należy osobno oceniać stopień stałego lub długotrwałego uszczerbku za uszkodzenia lub ubytki kości według poz. 2 lub 3 i osobno za uszkodzenia powłok czaszki według poz. 1.	
4. Powikłania towarzyszące uszkodzeniom wymienionym w poz. 1, 2, 3 w postaci: nawracającego się wycieku płynu mózgowo-rdzeniowego, przewlekłego zapalenia kości, ropowicy podczepcowej leczonej operacyjnie,	5-15

zакrзepicy powłok, przepukliny mózgowej - ocenia się dodatkowo - w zależności od rodzaju i stopnia powikłań

5. Porażenia i niedowłady:

a) porażenie połowicze lub paraplegie (porażenia kończyn dolnych) uniemożliwiające samodzielne stanie i chodzenie 0-1° wg Skali Lovette'a 100

b) głęboki niedowład połowiczny lub parapareza 2° wg Skali Lovette'a 60-80

c) średniego stopnia niedowład połowiczny lub parapareza kończyn dolnych 3° wg Skali Lovette'a 40-60

d) niewielki lub dyskretny niedowład połowiczny lub niedowład kończyn dolnych 4° wg Skali Lovette'a, dyskretny deficyt siły przy obecności zaburzeń napięcia mięśniowego, niedostateczności precyzji ruchów itp. 5-35

e) monoparezy pochodzenia ośrodkowego:

- kończyna górna

wg Skali Lovette'a

0°	prawa 40
	lewa 30
1-2°	prawa 30-35
	lewa 20-25
3-4°	prawa 5-25
	lewa 5-15

- kończyna dolna

wg Skali Lovette'a

0°	40
1-2°	30
3-4°	5-20

6. Zespoły pozapiramidowe:

a) utrwalony zespół pozapiramidowy znacznie utrudniający sprawność ustroju i wymagający opieki innych osób	100
b) zespół pozapiramidowy naruszający sprawność ustroju z zaburzeniami mowy, napadami ocznymi itp.	80
c) zaznaczony zespół pozapiramidowy	30
7. Zaburzenia równowagi pochodzenia mózdkowego:	
a) uniemożliwiające chodzenie i samodzielne funkcjonowanie	100
b) utrudniające chodzenie i sprawność ruchową w stopniu znacznym	70-80
c) miernego stopnia utrudnienie chodu i sprawności ruchowej	30-60
d) dyskretnie wpływające na sposób chodu i niewielkie upośledzenie zborności i precyzji ruchów	5-25
8. Padaczka:	
a) z licznymi napadami ze współlistnieniem zaburzeń psychicznych, charakteropatii, otępienia wymagających opieki innej osoby	100
b) padaczka z zaburzeniami psychicznymi w zależności od ich nasilenia	30-70
c) padaczka bez zaburzeń psychicznych w zależności od częstości napadów	20-40
Uwaga: Podstawą rozpoznania padaczki są obserwacje przez lekarza napadu, typowe zmiany eeg, dokumentacja ambulatoryjna bądź szpitalna.	
9. Zaburzenia neurologiczne i psychiczne uwarunkowane organicznie (encefalopatie):	
a) otępienie lub ciężkie zaburzenia zachowania i emocji uniemożliwiające samodzielną egzystencję	100
b) encefalopatie ze zmianami charakterologicznymi w zależności od stopnia	50-70
c) encefalopatie bez zmian charakterologicznych	30
Uwaga: Za encefalopatią poza zespołem psychoorganicznym przemawiają odchylenia przedmiotowe w stanie neurologicznym, zmiany w zapisie eeg. Encefalopatia powinna być	

- potwierdzona badaniami dodatkowymi.
- Zaburzenia adaptacyjne będące następstwem
- 10.** urazów i wypadków, w których nie doszło do trwałych uszkodzeń OUN:
- a) utrwalone nerwice związane z urazem czaszkowo-mózgowym 5-10
- b) ujawnienie się psychozy w następstwie ciężkiego stresu 50-80
- 11.** Zaburzenia mowy:
- a) afazja całkowita (sensoryczna lub sensoryczno-motoryczna) z agrafią i aleksją 80
- b) afazja całkowita motoryczna 60
- c) afazja znacznego stopnia utrudniająca porozumiewanie się 40
- d) afazja nieznacznego stopnia 20
- Zespoły podwzgórzowe pourazowe (cukrzyca, moczówka prosta, nadczynność tarczycy i inne zaburzenia wewnątrzwydzielnicze pochodzenia ośrodkowego):
- 12.**
- a) znacznie upośledzające czynność ustroju 60
- b) nieznacznie upośledzające czynność ustroju 30
- 13.** Uszkodzenie częściowe lub całkowite nerwów ruchowych gałki ocznej:
- a) nerwu okoruchowego:
- w zakresie mięśni wewnętrznych oka - w zależności od stopnia uszkodzenia 5-15
- w zakresie mięśni zewnętrznych oka - w zależności od stopnia uszkodzenia 10-30
- b) nerwu boczowego 3
- c) nerwu odwodzącego - w zależności od stopnia uszkodzenia 1-15
- 14.** Uszkodzenie częściowe lub całkowite nerwu trójdzielnego - w zależności od stopnia uszkodzenia 10-20
- 15.** Uszkodzenie częściowe lub całkowite nerwu twarzowego - w zależności od stopnia uszkodzenia 10-20
- Uwaga: Uszkodzenie nerwu twarzowego łącznie z pęknięciem kości skalistej należy ocenić według

poz. 49.

16.	Uszkodzenie częściowe lub całkowite nerwów językowo-gardłowego i błędnego - w zależności od stopnia zaburzeń mowy, połykania, oddechu, krążenia i funkcji przewodu pokarmowego	10-50
17.	Uszkodzenie częściowe lub całkowite nerwu dodatkowego - w zależności od stopnia uszkodzenia	5-15
18.	Uszkodzenie częściowe lub całkowite nerwu podjęzykowego - w zależności od stopnia uszkodzenia	10-20

B. Uszkodzenia twarzy

19.	Uszkodzenia powłok twarzy (blizny i ubytki):	
	a) oszpecenia bez zaburzeń funkcji - w zależności od rozmiarów blizn i ubytków w powłokach twarzy	1-10
	b) oszpecenia z miernymi zaburzeniami funkcji - w zależności od rozmiarów blizn i ubytków w powłokach twarzy oraz stopnia zaburzeń funkcji	10-30
	c) oszpecenia połączone z dużymi zaburzeniami funkcji (przyjmowanie pokarmów, zaburzenia oddychania, mowy, ślinotok i zaburzenia funkcji powiek itp.) - w zależności od rozmiarów blizn i ubytków w powłokach twarzy oraz stopnia zaburzeń funkcji	30-60
20.	Uszkodzenia nosa:	
	a) uszkodzenie nosa bez zaburzeń oddychania i powonienia - zależnie od rozległości uszkodzenia	1-10
	b) uszkodzenie nosa z zaburzeniami oddychania - zależnie od rozległości uszkodzenia i stopnia zaburzeń oddychania	5-20
	c) uszkodzenie nosa z zaburzeniami oddychania i powonienia - w zależności od stopnia zaburzeń w oddychaniu i powonieniu	10-25
	d) utrata powonienia w następstwie uszkodzenia przedniego dołu czaszkowego	5
	e) utrata nosa w całości (łącznie z kośćmi nosa)	30

Uwaga: Jeżeli uszkodzenie nosa wchodzi w zespół uszkodzeń objętych poz. 19, należy stosować ocenę według tej pozycji (tj. według poz. 19).

21.	Utrata zębów:	
	a) siekacze i kły - za każdy ząb	1
	b) pozostałe zęby począwszy od dwóch - za każdy ząb (niezależnie od zaprotezowania)	1
22.	Utrata części szczęki lub żuchwy (łącznie z oszpeceniem i utratą zębów) - staw rzekomy - zależnie od rozległości ubytków, stanu odżywiania i powikłań	15-30
23.	Utrata szczęki (łącznie z oszpeceniem i utratą zębów):	
	a) szczęki	40
	b) żuchwy	50
24.	Złamania szczęki i/lub żuchwy wygojone z przemieszczeniem odłamów:	
	a) bez zaburzeń czynności stawu żuchwowo-skroniowego - w zależności od stopnia zniekształcenia i rozwarcia szczęk	1-5
	b) z zaburzeniami czynności stawu żuchwowo-skroniowego - w zależności od stopnia zaburzeń żucia i rozwarcia szczęk	5-10
25.	Ubytek podniebienia:	
	a) z zaburzeniami mowy i połykania - w zależności od stopnia zaburzeń	10-30
	b) z dużymi zaburzeniami mowy i połykania - w zależności od stopnia zaburzeń	25-40
26.	Ubytki języka:	
	a) bez zaburzeń mowy i połykania	3
	b) z zaburzeniami mowy i połykania - w zależności od stopnia zaburzeń	5-15
	c) z dużymi zaburzeniami mowy - w zależności od stopnia zaburzeń	15-40
	d) całkowita utrata języka	50

C. Uszkodzenia narządu wzroku

27.

a) przy obniżeniu ostrości wzroku lub utracie

wzroku jednego lub obojga oczu stały lub
długotrwały uszczerbek na zdrowiu określa się
według następującej tabeli:

Ostrość wzroku oka prawego	1,0 (10/10)	0,9 (9/10)	0,8 (8/10)	0,7 (7/10)	0,6 (6/10)	0,5 (1/2)	0,4 (4/10)	0,3 (3/10)	0,2 (2/10)	0,1 (1/10)	0
Ostrość wzroku oka lewego	Procent stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu										
1,0 (10/10)	0	2,5	5	7,5	10	12,5	15	20	25	30	35
0,9 (9/10)	2,5	5	7,5	10	12,5	15	20	25	30	35	40
0,8 (8/10)	5	7,5	10	12,5	15	20	25	30	35	40	45
0,7 (7/10)	7,5	10	12,5	15	20	25	30	35	40	45	50
0,6 (6/10)	10	12,5	15	20	25	30	35	40	45	50	55
0,5 (1/2)	12,5	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60
0,4 (4/10)	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60	65
0,3 (3/10)	20	25	30	35	40	45	50	55	60	65	70
0,2 (2/10)	25	30	35	40	45	50	55	60	65	70	80
0,1 (1/10)	30	35	40	45	50	55	60	65	70	80	90
0	35	40	45	50	55	60	65	70	80	90	100

Uwaga: Ostrość wzroku zawsze określa się po korekcji szklami zarówno przy zmętnieniu rogówki lub soczewki, jak i przy współistnieniu uszkodzenia siatkówki lub nerwu wzrokowego.

- b) utrata wzroku jednego oka z jednoczesnym
wyłuszczeniem gałki ocznej 38
28. Porażenie nastawności (akomodacji) - przy
zastosowaniu szkieł poprawczych:
- a) jednego oka 15
- b) obojga oczu 30
29. Uszkodzenia gałki ocznej wskutek urazów tępych:
- a) rozdarcie naczyńówki jednego oka wg tabeli
ostrości wzroku
(poz. 27a)
- b) zapalenie naczyńówki i siatkówki jednego oka,
powodujące zaburzenia widzenia środkowego lub
obwodowego "
- c) przedziurawienie plamki żółtej jednego oka "

- d) zanik nerwu wzrokowego " "
- 30.** Uszkodzenia gałki ocznej wskutek urazów drażących:
- a) blizny rogówki lub twardówki (garbiak twardówki) wg tabeli ostrości wzroku (poz. 27a)
- b) zaćma urazowa (uszkodzenie soczewki) " "
- c) ciało obce wewnątrzgałkowe powodujące obniżenie ostrości wzroku " "
- 31.** Uszkodzenia gałki ocznej wskutek urazów chemicznych i termicznych (oparzenia itp.) wg tabeli ostrości wzroku (poz. 27a)
- 32.** Koncentryczne zwężenie pola widzenia ocenia się według niżej podanej tabeli:

Zwężenie do	Przy nienaruszonym drugim oku	W obojgu oczach	Przy ślepcie drugiego oka
60°	0	0	35%
50°	5%	15%	45%
40°	10%	25%	55%
30°	15%	50%	70%
20°	20%	80%	85%
10°	25%	90%	95%
Poniżej 10°	35%	95%	100%

33. Połowicze niedowidzenia:

- a) dwuskroniowe 60
- b) dwunosowe 30
- c) jednoimienne 25
- d) jednoimienne górne 10
- e) jednoimienne dolne 40
- 34.** Utrata funkcji soczewki po operacyjnym usunięciu zaćmy pourazowej, bezsoczewkowość pourazowa, przy braku jednoczesnego pojedynczego widzenia obuocznego:
- a) w jednym oku 25

- b) w obojgu oczach 40
35. Usunięcie zaćmy pourazowej ze wszczepieniem sztucznej soczewki wewnątrzgałkowej:
- a) w jednym oku 15
- b) w obojgu oczach 30
36. Zaburzenia w drożności przewodów łzowych (łzawienie)
- a) w jednym oku 10
- b) w obojgu oczach 15
37. Odwarstwienie siatkówki jednego oka - oceniać według tabeli ostrości wzroku poz. 27a) oraz według tabeli koncentrycznego zwężenia pola widzenia poz. 32
38. Jaskra - oceniać według tabeli ostrości wzroku (poz. 27a) oraz według tabeli koncentrycznego zwężenia pola widzenia (poz. 32), z tym zastrzeżeniem, że ogólny procent stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu nie może wynosić więcej niż 35% za jedno oko i 100% za oboje oczu
39. Wytrzeszcz tętniący - w zależności od stopnia 50-100
wg tabeli ostrości wzroku (poz. 27a)
40. Zaćma urazowa 10
41. Przewlekłe zapalenie spojówek 10

D. Uszkodzenia narządu słuchu

- Przy upośledzeniu ostrości słuchu procent stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu określa się według niżej podanej tabeli:

Obliczanie procentowego uszczerbku na zdrowiu z tytułu utraty słuchu wg Rosera (w mod.)				
Ucho prawe	0-25 dB	26-40 dB	41-70 dB	Pow. 70 dB
Ucho lewe				
0-25 dB	0%	5%	10%	20%
26-40 dB	5%	15%	20%	30%
41-70 dB	10%	20%	30%	40%
pow. 70 dB	20%	30%	40%	50%

Uwaga: oblicza się średnią dla ucha prawego i lewego oddzielnie dla 500, 1.000 i 2.000 Hz.

43.	Urazy małżowiny usznej:	
	a) utrata części małżowiny	5
	b) zniekształcenie małżowiny (blizny, oparzenia i odmrożenia) - w zależności od stopnia	5-10
	c) utrata jednej małżowiny	15
	d) utrata obu małżowin	25
44.	Zwężenie lub zarośnięcie zewnętrznego przewodu słuchowego:	oceniać wg tabeli ostrości słuchu (poz. 42)
	a) jednostronne z osłabieniem lub przytępieniem słuchu	"
	b) obustronne z osłabieniem lub przytępieniem słuchu	"
45.	Przewlekłe ropne zapalenie ucha środkowego:	
	a) jednostronne	5
	b) obustronne	10
46.	Przewlekłe ropne zapalenie ucha środkowego powikłane perlakiem, próchnicą kości lub polipem ucha - w zależności od stopnia powikłań:	
	a) jednostronne	5-15
	b) obustronne	10-20
47.	Uszkodzenie ucha środkowego w następstwie złamania kości skroniowej z upośledzeniem słuchu	oceniać wg tabeli ostrości słuchu (poz. 42)
48.	Uszkodzenie ucha wewnętrznego:	
	a) z uszkodzeniem części słuchowej	oceniać wg tabeli ostrości słuchu (poz. 42)
	b) z uszkodzeniem części statycznej - w zależności od stopnia uszkodzenia	20-50
	c) z uszkodzeniem części słuchowej i statycznej - w zależności od stopnia uszkodzenia	30-60
49.	Uszkodzenie nerwu twarzowego łącznie z pęknięciem kości skalistej:	
	a) jednostronne - w zależności od stopnia	25-40

uszkodzenia

b) dwustronne 60

E. Uszkodzenia szyi, krtani, tchawicy i przełyku

50. Uszkodzenie gardła z upośledzeniem funkcji 5-25
Uszkodzenie lub zwężenie krtani pozwalające na
51. obchodzenie się bez rurki tchawiczej - w zależności 10-30
od stopnia zwężenia
52. Uszkodzenie krtani, powodujące konieczność 5-25
stałego noszenia rurki tchawiczej:
- a) z zaburzeniami głosu - w zależności od stopnia 35-50
- b) z bezgłosem 60
53. Uszkodzenie tchawicy - w zależności od stopnia jej 20-60
zwężenia
54. Uszkodzenie przełyku powodujące:
- a) częściowe trudności w odżywianiu - w 10-30
zależności od stopnia upośledzenia stanu
odżywienia
- b) odżywianie tylko płynami 50
- c) całkowitą niedrożność przełyku ze stałą przetoką 80
żołądkową
55. Uszkodzenia tkanek miękkich (skóry i mięśni) szyi 10-30
z ograniczeniem ruchomości szyi - w zależności od
stopnia uszkodzenia i ustawienia głowy
Uwaga: Uszkodzenia tkanek miękkich z
jednoczesnym uszkodzeniem kręgosłupa szyjnego
należy oceniać według poz. 89.

F. Uszkodzenia klatki piersiowej i ich następstwa

- Blizny powłok klatki piersiowej ograniczające
56. ruchomość klatki piersiowej - w zależności od 10-30
stopnia ograniczenia ruchomości klatki piersiowej
57. Utrata gruczołu piersiowego w części lub w całości 10-25
58. Uszkodzenie przynajmniej 2 żeber (złamanie itp.):
- a) z obecnością zniekształceń klatki piersiowej i bez 10
zmniejszenia pojemności życiowej płuc
- b) z obecnością zniekształceń klatki piersiowej i 15-25
zmniejszenia pojemności życiowej płuc - w

- zależności od stopnia zmniejszenia pojemności życiowej
59. Złamanie mostka ze zniekształceniami 10
60. Zapalenie kości (przetoki) żeber lub mostka 20
61. Uszkodzenia płuc i opłucnej (zrosty opłucnowe, uszkodzenia tkanki płucnej, ubytki tkanki płucnej, ciała obce itp.):
- a) bez niewydolności oddechowej 10
- b) z niewydolnością oddechową - w zależności od stopnia 20-40
62. Uszkodzenia tkanki płucnej powikłane przetokami, ropniem płuc - w zależności od stopnia niewydolności oddechowej 40-80
- Uwaga: Przy orzekaniu według pozycji 61 i 62 stopień uszkodzenia tkanki płucnej i niewydolności oddechowej potwierdzić badaniem spirometrycznym i badaniem rentgenowskim.
63. Uszkodzenie serca lub osierdzia:
- a) z wydolnym układem krążenia 10
- b) z objawami względnej wydolności układu krążenia 30
- c) z objawami niewydolności krążenia - w zależności od stopnia niewydolności 40-90
- Uwaga: Stopień uszkodzenia serca oceniać należy na podstawie badania radiologicznego, elektrokardiograficznego i badania ECHO.
- Przepukliny przeponowe - w zależności od stopnia zaburzeń funkcji przewodu pokarmowego, oddychania i krążenia 20-40

G. Uszkodzenia brzucha i ich następstwa

65. Uszkodzenia powłok jamy brzusznej (przepukliny urazowe, wysiłkowe, przetoki itd.) - w zależności od umiejscowienia i rozmiarów uszkodzenia powłok jamy brzusznej 5-30

Uwaga:

1. Za przepukliny urazowe uważa się przepukliny spowodowane pourazowym uszkodzeniem powłok brzusznych (np. po rozerwaniu mięśni powłok brzusznych).

2. Za przepukliny tzw. wysiłkowe uważa się przepukliny spowodowane nagłym wysiłkiem fizycznym lub gwałtownym ruchem.

- 66.** Uszkodzenie żołądka, jelit i sieci:
- a) bez zaburzeń funkcji przewodu pokarmowego i przy dostatecznym stanie odżywienia 10
  - b) z zaburzeniami trawienia i niedostatecznym stanem odżywienia - w zależności od stopnia zaburzeń i stanu odżywienia 15-50
- Przetoki jelitowe, kałowe i odbytu sztuczny - w
- 67.** zależności od stopnia zanieczyszczania się i zmian zapalnych tkanek otaczających przetokę:
- a) jelita cienkiego 30-80
  - b) jelita grubego 20-50
- 68.** Przetoki okołoodbytnicze 15
- 69.** Uszkodzenie zwieracza odbytu, powodujące stałe, całkowite nietrzymanie kału i gazów 60
- 70.** Wypadnięcie odbytnicy - w zależności od stopnia wypadnięcia 10-30
- 71.** Utrata śledziony:
- a) bez większych zmian w obrazie krwi 15
  - b) ze zmianami w obrazie krwi lub i ze zrostami otrzewnowymi 30
- 72.** Uszkodzenia wątroby, dróg żółciowych lub trzustki:
- a) bez zaburzeń ich czynności 5-10
  - b) z zaburzeniami ich czynności w zależności od stopnia 20-60
- H. Uszkodzenia narządów moczowo-płciowych**
- Uszkodzenie jednej nerki lub obu nerek
- 73.** powodujące upośledzenie ich funkcji - w zależności od stopnia 10-25
- 74.** Utrata jednej nerki przy drugiej zdrowej i prawidłowo działającej 35
- Utrata jednej nerki przy upośledzeniu
- 75.** funkcjonowania drugiej nerki - w zależności od stopnia upośledzenia funkcji pozostałej nerki 40-75

76.	Uszkodzenie moczowodu powodujące zwężenie jego światła	20
77.	Uszkodzenie pęcherza - w zależności od stopnia zmniejszenia jego pojemności, zaburzeń w oddawaniu moczu, przewlekłych stanów zapalnych	10-30
78.	Przetoki dróg moczowych i pęcherza moczowego - w zależności od stopnia stałego zanieczyszczania się moczem	20-50
79.	Zwężenie cewki moczowej:	
	a) powodujące trudności w oddawaniu moczu	15
	b) z nietrzymaniem lub zaleganiem moczu	30-50
	c) z nietrzymaniem lub zaleganiem moczu z powikłaniami	50-60
80.	Utrata prącia	40
81.	Częściowa utrata prącia	20
82.	Utrata jednego jądra lub jajnika	20
83.	Utrata obu jąder lub obu jajników	40
84.	Wodniak jądra	10
85.	Utrata macicy:	
	a) w wieku do 50 lat	40
	b) w wieku powyżej 50 lat	20
86.	Uszkodzenie krocza powodujące wypadnięcie narządów rodnych:	
	a) pochwy	10
	b) pochwy i macicy	30
I. Ostre zatrucia i ich następstwa		
(Orzekać nie wcześniej niż po 6 miesiącach)		
87.	Nagłe zatrucie gazami lub/i substancjami (z wyjątkiem zatruc pokarmowych):	
	a) ze stwierdzoną utratą przytomności, lecz bez wtórnych powikłań	10
	b) powodujące uszkodzenie układu krwiotwórczego i narządów wewnętrznych (rozedma, przewlekły nieżyt krtani, tchawicy i oskrzeli) - w zależności od stopnia uszkodzenia	10-25
	Uwaga: Uszkodzenia układu nerwowego	

spowodowane nagłym zatruciem gazami należy oceniać według odpowiednich pozycji dotyczących układu nerwowego.

88. Nagłe zatrucie pokarmami powodujące uszkodzenie narządów mięszkowych przewodu pokarmowego - w zależności od stopnia uszkodzenia 5-15

Uwaga:

1. Uszkodzenia układu nerwowego wskutek nagłych zatruc pokarmowych należy oceniać według odpowiednich pozycji dotyczących układu nerwowego.

2. Zatrucie włośniami nie pozostawia w zasadzie trwałych następstw.

J. Uszkodzenia kręgosłupa, rdzenia kręgowego i ich następstwa

89. Uszkodzenia kręgosłupa w odcinku szyjnym:
- a) ograniczenie ruchomości w zakresie rotacji lub zginania powyżej 20 stopni 15
  - b) całkowite zeszywnienie 35
  - c) całkowite zeszywnienie z niekorzystnym ustawieniem głowy 50
90. Uszkodzenie kręgosłupa w odcinku piersiowym i lędźwiowym:
- a) ograniczenie ruchomości w zakresie rotacji powyżej 20 stopni lub zginania do 50 cm 15
  - b) całkowite zeszywnienie 25
  - c) całkowite zeszywnienie z niekorzystnym ustawieniem tułowia 40
91. Izolowane uszkodzenia wyrostków poprzecznych, wyrostków ościstych - w zależności od ich liczby i zaburzeń funkcji 3-10
92. Uszkodzenia kręgosłupa powikłane zapaleniem kręgów, obecnością ciała obcego itp. ocenia się według poz. 89-91, zwiększając stopień uszczerbku na zdrowiu 10
93. Uszkodzenia rdzenia kręgowego:
- a) przy objawach poprzecznego przecięcia rdzenia z całkowitym porażeniem lub niedowładem dużego stopnia dwóch lub czterech kończyn 100

	b) niedowład kończyn dolnych bez uszkodzenia górnej części rdzenia (kończyn górnych), umożliwiające poruszanie się za pomocą dwóch lasek	70
	c) niedowład kończyn dolnych umożliwiające poruszanie się o jednej lasce	40
	d) porażenie całkowite obu kończyn górnych z zanikami mięśniowymi, zaburzeniami czucia i zmianami troficznymi bez porażenia kończyn dolnych (po wylewie śródrdzeniowym)	100
	e) niedowład znacznego stopnia obu kończyn górnych znacznie upośledzający czynność kończyn (po wylewie śródrdzeniowym)	70
	f) niedowład nieznacznego stopnia obu kończyn górnych (po wylewie śródrdzeniowym)	30
	g) zaburzenia ze strony zwieraczy i narządów płciowych bez niedowładów (zespół stożka końcowego)	40
	h) zaburzenia czucia, zespoły bólowe bez niedowładów - w zależności od stopnia zaburzeń	10-30
94.	Urazowe zespoły korzonkowe (bólowe, ruchowe, czuciowe lub mieszane) - w zależności od stopnia:	
	a) szyjne	5-20
	b) piersiowe	5-10
	c) lędźwiowo-krzyżowe	5-25
	d) guziczne	5

K. Uszkodzenia miednicy

95.	Utrwalone rozejście się spojenia łonowego lub rozerwanie stawu krzyżowo-biodrowego - w zależności od stopnia przemieszczenia i zaburzeń chodu	10-35
96.	Złamanie miednicy z przerwaniem obręczy biodrowej jedno- lub wielomiejscowe - w zależności od zniekształcenia i upośledzenia chodu:	
	a) w odcinku przednim (kość łonowa, kulszowa)	5-20
	b) w odcinku przednim i tylnym (typ Malgaigne'a)	15-45
97.	Złamanie dna panewki - w zależności od	

upośledzenia funkcji stawu i zmian
zniekształcających:

a) bez zwichnięcia centralnego 10-20

b) ze zwichnięciem centralnym 20-40

98. Izolowane złamanie miednicy (talerz biodrowy,
kolce biodrowe, guz kulszowy) - w zależności od
zniekształcenia i zaburzeń funkcji 5-20

Uwaga: Towarzyszące uszkodzenia narządów
miednicy i objawy neurologiczne ocenia się
dodatkowo według pozycji dotyczących
odpowiednich uszkodzeń narządów miednicy lub
uszkodzeń neurologicznych.

L. Uszkodzenia kończyny górnej

Uwaga: Przy uszkodzeniach kończyn górnych u
osób leworęcznych stopień stałego lub
długotrwałego uszczerbku na zdrowiu ustala się
według zasad przewidzianych w tabeli, przyjmując
dla uszkodzeń ręki prawej procenty ustalone dla
ręki lewej, a dla uszkodzenia ręki lewej procenty
ustalone dla ręki prawej.

Łopatka

99. Złamanie łopatki:

a) wygojone złamanie łopatki z nieznacznym
przemieszczeniem bez większych zaburzeń funkcji
kończyny 5

b) wygojone z przemieszczeniem i znacznym
ograniczeniem funkcji kończyny w zależności
od stopnia prawa 10-40
lewa 5-30

Uwaga: Normy pozycji 99 uwzględniają również
ewentualne powikłania neurologiczne.

Obojczyk

100. Wadliwe wygojone złamanie obojczyka - w
zależności od stopnia zniekształcenia prawy 5-25

i ograniczenia ruchów lewy 5-20

101. Staw rzekomy obojczyka ograniczający ruchy
kończyny prawy 25

		lewy 20
102.	Zwichnięcie stawu obojczykowo-barkowego lub obojczykowo-mostkowego - w zależności od ograniczenia ruchów, upośledzenia zdolności dźwigania i stopnia zniekształcenia	prawy 5-25 lewy 5-20
103.	Uszkodzenia obojczyka powikłane przewlekłym zapaleniem kości i obecnością ciał obcych ocenia się według pozycji 100-102, zwiększając stopień stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu o: Uwaga: Przy współistniejących powikłaniach neurologicznych należy stosować ocenę według pozycji dotyczących uszkodzeń odpowiednich odcinków kończyny - w zależności od stopnia wypadnięcia funkcji.	5
	Bark	
104.	Przewlekłe zmiany stawu barkowego - w zależności od stopnia ograniczenia funkcji i przykurczu	prawy 5-30 lewy 5-25
105.	Zastarzałe nieodprowadzone zwichnięcie stawu barkowego - w zależności od zakresu ruchów i ustawienia kończyny	prawy 20-30 lewy 15-30
106.	Nawykowe zwichnięcia barku potwierdzone dokumentacją medyczną	prawy 25 lewy 20
107.	Staw cepowy w następstwie pourazowych ubytków kości - w zależności od zaburzeń funkcji Uwaga: Staw wiotki z powodu porażen ocenia się według norm neurologicznych.	prawy 25-40 lewy 20-35
108.	Zesztywnienie stawu barkowego:	
	a) w ustawieniu czynnościowo korzystnym (w odwiedzeniu około 70°, antepozycja 35° i rotacja zewnętrzna około 25°) w zależności od ustawienia i funkcji	prawy 20-35 lewy 15-30
	b) w ustawieniu czynnościowo niekorzystnym	prawy 40 lewy 35

109.	Bliznowaty przykurcz stawu barkowego w zależności od zaburzeń czynności stawu	prawy 5-15 lewy 5-10
110.	Uszkodzenie barku powikłane przewlekłym zapaleniem kości, obecnością ciał obcych, przetokami i zmianami neurologicznymi ocenia się według pozycji 104-109, zwiększając stopień stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu - w zależności od stopnia powikłań i upośledzenia funkcji	prawy 5-35 lewy 5-25
111.	Utrata kończyny w barku	prawa 75 lewa 70
112.	Utrata kończyny wraz z łopatką	prawa 80 lewa 75

Ramię

113.	Złamanie kości ramiennej - w zależności od zmian wtórnych i upośledzenia funkcji kończyny:	
	a) z niewielkim przemieszczeniem i zaburzeniem osi	prawa 5-15 lewa 5-10
	b) ze znacznym przemieszczeniem i skróceniem	prawa 15-30 lewa 10-25
	c) złamania powikłane przewlekłym zapaleniem kości, przetokami, brakiem zrostu, stawem rzekomym, ciałami obcymi i zmianami neurologicznymi	prawa 30-55 lewa 25-50
114.	Uszkodzenia mięśni, ścięgien i ich przyczepów w zależności od zmian wtórnych i upośledzenia funkcji:	
	a) mięśnia dwugłowego	prawa 5-15 lewa 5-10
	b) uszkodzenia innych mięśni ramienia	prawa 5-20 lewa 5-15
115.	Utrata kończyny w obrębie ramienia:	

a) z zachowaniem tylko 1/3 bliższej kości ramiennej	prawa 70
	lewa 65
b) przy dłuższych kikutchach	prawa 65
	lewa 60
116. Przepukliny mięśniowe ramienia	3
Staw łokciowy	
Złamanie obwodowej nasady kości ramiennej - w	
117. zależności od zaburzeń osi i ograniczenia ruchów w stawie łokciowym:	
a) bez większych przemieszczeń, zniekształceń i ograniczenia	prawa 5-15
ruchomości	lewa 5-10
b) z dużym zniekształceniem i ze znacznym przykurczem	prawa 15-30
	lewa 10-25
118. Zesztywnienie stawu łokciowego:	
a) w zgięciu zbliżonym do kąta prostego i z zachowanymi ruchami obrotowymi	prawy 30
przedramienia (75°-110°)	lewy 25
b) z brakiem ruchów obrotowych	prawy 35
	lewy 30
c) w ustawieniu wyprostnym lub zbliżonym (160°-180°)	prawy 50
	lewy 45
d) w innych ustawieniach - zależnie od przydatności czynnościowej kończyny	prawy 30-45
	lewy 25-40
Przykurcz w stawie łokciowym - w zależności od	
119. zakresu zgięcia, wyprostowania i stopnia zachowania ruchów obrotowych przedramienia:	
a) przy niemożności zgięcia do 90°	prawy 10-30

		lewy 5-25
	b) przy możliwości zgięcia ponad kąt prosty	prawy 5-20
		lewy 5-15
	Uwaga: Wszelkie inne uszkodzenia w obrębie stawu łokciowego należy oceniać według pozycji 117-119.	
120.	Cepowy staw łokciowy - w zależności od stopnia wiotkości i stanu mięśni	prawy 15-30
		lewy 10-25
	Uszkodzenia stawu łokciowego powikłane przewlekłym stanem zapalnym, przetokami, ciałami obcymi itp. ocenia się według pozycji 117-120, zwiększając stopień stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu o:	
121.		5
	Przedramię	
	Złamania w obrębie dalszych nasad jednej lub obu kości przedramienia, powodujące ograniczenia ruchomości nadgarstka i zniekształcenia - w zależności od stopnia zaburzeń czynnościowych:	
122.	a) ze zniekształceniem	prawy 5-15
		lewy 5-10
	b) ze znacznym zniekształceniem, dużym ograniczeniem ruchomości i zmianami wtórnymi (troficzne, krążeniowe itp.)	prawy 15-25
		lewy 10-20
	Złamania trzonów jednej lub obu kości przedramienia - w zależności od przemieszczeń, zniekształceń i zaburzeń czynnościowych:	
123.	a) ze zniekształceniem i zaznaczonymi zaburzeniami funkcji	prawe 5-15
		lewe 3-10
	b) ze znacznym zniekształceniem, dużym ograniczeniem ruchomości i zmianami wtórnymi (troficzne, krążeniowe itp.)	prawe 15-35
		lewe 10-30
124.	Staw rzekomy kości promieniowej	prawy 30
		lewy 25

125. Staw rzekomy kości łokciowej	prawy 20 lewy 15
126. Brak zrostu, staw rzekomy obu kości przedramienia	prawe 40 lewe 35
Uszkodzenie przedramienia powikłane przewlekłym zapaleniem kości, przetokami, obecnością ciał obcych, ubytkiem tkanki kostnej i	
127. zmianami neurologicznymi ocenia się według pozycji 122-126, zwiększając stopień stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu w zależności od stopnia powikłań	5-15
128. Utrata kończyny w obrębie przedramienia - w zależności od charakteru kikuta i jego przydatności do oproteżowania	prawa 55-65 lewa 50-60
129. Utrata przedramienia w sąsiedztwie stawu nadgarstkowego	prawe 55 lewe 50

Nadgarstek

Ograniczenia ruchomości w obrębie nadgarstka w następstwie jego uszkodzeń (skręcenia, zwichnięcia, złamania kości nadgarstka, martwice aseptyczne tych kości) - w zależności od ustawienia, zakresu ruchów, objawów bólowych i troficznych oraz funkcji palców:	
a) ograniczenie ruchomości	prawy 5-10 lewy 3-8
b) ograniczenie ruchomości dużego stopnia	prawy 10-20 lewy 8-15
c) ograniczenia ruchomości dużego stopnia z ustawieniem ręki czynnościowo niekorzystnym	prawy 20-30 lewy 15-25
131. Całkowite zeszywnienie w obrębie nadgarstka:	
a) w ustawieniu czynnościowo korzystnym - w zależności od stopnia upośledzenia funkcji	prawy 15-30

dłoni i palców	lewy 10-25
b) w ustawieniu czynnościowo niekorzystnym - w zależności od stopnia upośledzenia funkcji	prawy 25-45
dłoni i palców	lewy 20-40
Uszkodzenia nadgarstka powikłane głębokimi, trwałymi zmianami troficznymi, przewlekłym ropnym zapaleniem kości nadgarstka, przetokami i	
132. zmianami neurologicznymi ocenia się według pozycji 130 i 131, zwiększając stopień stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu w zależności od stopnia powikłań o:	1-10
133. Utrata ręki na poziomie nadgarstka	prawa 55 lewa 50

Ł. Śródrezcze i palce

Kciuk

134. Złamania i zwichnięcia kciuka (pierwszej kości śródrezcza i paliczków kciuka) - w zależności od ustawienia, zniekształcenia i stopnia zaburzeń funkcji kciuka:	
a) z przemieszczeniem	prawy 5-10 lewy 3-8
b) z dużym przemieszczeniem i zniekształceniem	prawy 10-20 lewy 8-15
Uwaga: Przy ocenie stopnia zaburzeń czynności kciuka należy brać pod uwagę przede wszystkim zdolność przeciwstawienia i chwytu.	
135. Utraty w obrębie kciuka:	
a) utrata opuszki	prawy 5 lewy 3
b) utrata paliczka paznokciowego	prawy 10 lewy 8
c) utrata paliczka paznokciowego z częścią paliczka podstawowego (do 2/3 długości	prawy 15

paliczka)	lewy 10
d) utrata paliczka paznokciowego i paliczka podstawowego poniżej 2/3 długości lub utrata obu paliczków bez kości śródreżca	prawy 20 lewy 15
e) utrata obu paliczków z kością śródreżca	prawy 30 lewy 25

136. Wszelkie inne uszkodzenia w obrębie kciuka (blizny, uszkodzenia ścięgien, zniekształcenia, przykurcze stawów, zeszywnienia, zmiany troficzne, czuciowe itp.) - powodujące:

a) ograniczenie funkcji	prawy 3-10 lewy 1-8
b) znaczne ograniczenie funkcji	prawy 10-20 lewy 8-15
c) upośledzenie funkcji graniczące z następstwami utraty kciuka	prawy 20-30 lewy 15-25

Palec wskazujący

137. Utraty w obrębie palca wskazującego:

a) utrata opuszki	prawy 5 lewy 3
b) utrata paliczka paznokciowego	prawy 7 lewy 5
c) utrata paliczka paznokciowego z 1/3 dalszą paliczka środkowego	prawy 8 lewy 5
d) utrata paliczka paznokciowego i środkowego powyżej 1/3	prawy 12 lewy 10
e) utrata trzech paliczków	prawy 17

	lewy 15
f) utrata palca wskazującego z kością śródreżcza	prawy 23
	lewy 20
Wszelkie inne uszkodzenia w obrębie palca wskazującego oraz II kości śródreżcza (blizny, uszkodzenia ścięgien, zniekształcenia, przykurcze stawów, zeszywnienia, zmiany troficzne, czuciowe itp.) - powodujące:	
138. a) ograniczenie funkcji - w zależności od stopnia	prawy 3-8
	lewy 1-5
b) znaczne ograniczenie funkcji - w zależności od stopnia	prawy 8-12
	lewy 5-10
c) bezużyteczność palca graniczącą z utratą wskaziciela	prawy 17
	lewy 15

Palec trzeci, czwarty i piąty

139. Utrata całego paliczka lub części paliczka:	
a) palca trzeciego i czwartego - za każdy paliczek	prawy 3
	lewy 2
b) palca piątego - za każdy paliczek	prawy 1
	lewy 1
140. Utrata palców III, IV lub V z kością śródreżcza	prawy 12
	lewy 8

Wszelkie inne uszkodzenia w obrębie palców III, IV, V i odpowiednich kości śródreżcza (blizny, uszkodzenia ścięgien, zniekształcenia, przykurcze stawów, zeszywnienia, zmiany troficzne, czuciowe itp.) - powodujące:	
141. a) ograniczenie funkcji palca - w zależności od stopnia	prawy 2
	lewy 1

b) znaczne ograniczenie funkcji palca - w zależności od stopnia prawy 4

lewy 3

c) bezużyteczność palca graniczająca z utratą prawy 7

lewy 5

Uwaga: Przy uszkodzeniach obejmujących większą liczbę palców globalna ocena musi być niższa niż całkowita utrata tych palców i odpowiadać stopniowi użyteczności ręki. Uszkodzenia obejmujące wszystkie palce z pełną utratą użyteczności ręki nie mogą przekroczyć dla ręki prawej 55% a dla lewej 50%.

M. Uszkodzenia kończyny dolnej

Biodro

- Utrata kończyny dolnej przez wyłuszczenie jej w stawie biodrowym lub odjęcie w okolicy podkrętarzowej
- 142.** 85
- Przykurcze i ograniczenia ruchów w stawie biodrowym w następstwie uszkodzeń tkanek miękkich - w zależności od stopnia
- 143.** 5-25
- Zesztywnienie stawu biodrowego - w zależności od ustawienia i wtórnych zaburzeń statyki i dynamiki:
- 144.**
- a) w ustawieniu czynnościowo korzystnym 20-35
- b) w ustawieniu czynnościowo niekorzystnym 30-60
- Inne następstwa uszkodzeń stawu biodrowego (zwichnięć, złamań bliższej nasady kości udowej, złamań szyjki, złamań przezkrętarzowych i podkrętarzowych, złamań krętarzy itp.) - w zależności od zakresu ruchów przemieszczeń, skrócenia, zniekształceń i różnego rodzaju zmian wtórnych oraz dolegliwości subiektywnych:
- 145.**
- a) ze zmianami miernego stopnia 5-20
- b) ze zmianami dużego stopnia 20-40
- c) z bardzo ciężkimi zmianami miejscowymi i dolegliwościami wtórnymi (kręgosłup, staw krzyżowo-biodrowy, kolano itp.) 40-65

- Przykurcze i zeszywnienia powikłane przewlekłym zapaleniem tkanki kostnej, z przetokami, ciałami obcymi itp. ocenia się według pozycji 142-145, zwiększając stopień stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu w zależności od rozmiarów powikłań o:
146. 5-15
- Uwaga: Jako wynik urazowego uszkodzenia biodra zgłaszane są często następujące zmiany chorobowe: krwiopochodne ropne zapalenie kości, gruźlica kostno-stawowa, nowotwory, martwice aseptyczne kości, biodro szpotawe dorastających i inne zniekształcenia powodujące zaburzenia statyki. Przy tego rodzaju stanach chorobowych należy szczególną uwagę zwracać na istnienie związku przyczynowego między tymi schorzeniami a wypadkiem.
- Udo**
- Złamanie kości udowej - w zależności od
147. zniekształceń, skrócenia, zaników mięśniowych i ograniczenia ruchów w stawach:
- a) z nieznacznymi zmianami i skróceniem do 4 cm 5-15
- b) z miernymi zmianami i skróceniem do 6 cm 15-30
- c) ze skróceniem ponad 6 cm i ciężkimi zmianami 30-40
- Staw rzekomy lub ubytki kości udowej uniemożliwiające obciążenie kończyny - w zależności od stopnia upośledzenia funkcji, skrócenia i zaburzeń wtórnych
148. 40-60
- Uszkodzenia skóry, mięśni, ścięgien (oparzenia, przecięcia, pęknięcia podskórne, przepukliny mięśniowe itp.) - w zależności od zaburzeń funkcji itp.
149. 5-20
- Uszkodzenia dużych naczyń, tętniaki pourazowe -
150. w zależności od stopnia wtórnych zaburzeń troficznych 5-30
- Uszkodzenia uda powikłane przewlekłym ropnym zapaleniem kości, przetokami, ciałami obcymi, skostnieniem pozaszkieletowym i zmianami neurologicznymi ocenia się według pozycji 147-150, zwiększając stopień stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu w zależności od rozmiarów
151. 1-10

powikłań o:

Uszkodzenia uda powikłane współistniejącym uszkodzeniem nerwu kulszowego ocenia się według

- 152.** pozycji 147-150, zwiększając stopień stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu w zależności od rozmiarów uszkodzenia nerwu o: 10-65

Uwaga: Łączny stopień stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu ocenianego według pozycji 147-150 i 152 nie może przekroczyć 70%.

- 153.** Utrata kończyny - zależnie od długości kikuta i przydatności jego cech do oprotezowania 50-70

Kolano

- 154.** Zesztywnienie stawu kolanowego:

a) w pozycji funkcjonalnej korzystnej 0-15° 30

b) przy większych stopniach zgięcia lub przeproście powyżej -10° (minus 10°) stosuje się ocenę wg pp.

a) - zwiększając stopień stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu za każde 4° odchylenie ponad granicę 15° lub -10° o: 1

Trwale ograniczenia ruchomości stawu kolanowego w następstwie uszkodzeń samego stawu

- 155.** (uszkodzenia więzadłowe, torebkowe, łąkotek, kości tworzących staw kolanowy itd.) - w zależności od charakteru przykurczu i zakresu ubytku funkcji:

a) utrata ruchomości w zakresie 0-40° za każde 2° ubytku ruchu 1

b) utrata ruchomości w zakresie 40°-90° za każde 5° ubytku ruchu 1

c) utrata ruchomości w zakresie 90°-120° za każde 10° ubytku ruchu 1

Uwaga: prawidłowo funkcjonalny zakres ruchów przyjmuje się w granicach 0°-120°.

Inne następstwa uszkodzeń kolana: skrócenie kończyny, zaburzenia osi, stawu (koślawość,

- 156.** szpotawość, ruchomość patologiczna), dolegliwości przewlekłe zapalne, zapalenia ropne, ciała obce, przetoki itp. - w zależności od stopnia 1-20

- 157.** Utrata kończyny na poziomie stawu kolanowego 65

Podudzie

158. Złamanie kości podudzia - w zależności od zniekształcenia, przemieszczenia, powikłań wtórnych, zmian troficznych i czynnościowych kończyny itp.:
- a) ze zmianami lub skróceniem do 4 cm 5-15
  - b) z dużymi wtórnymi zmianami lub ze skróceniem od 4 cm do 6 cm 15-25
  - c) ze skróceniem powyżej 6 cm lub bardzo rozległymi zmianami wtórnymi i dodatkowymi powikłaniami w postaci przewlekłego zapalenia kości, przetok, zmian troficznych skóry z owrzodzeniami, stawów rzekomych, ubytków kostnych i zmian neurologicznych 25-50
159. Izolowane złamania strzałki (oprócz kostki bocznej) 3
160. Uszkodzenia tkanek miękkich podudzia, uszkodzenia ścięgna Achillesa i innych ścięgien - zależnie od rozległości uszkodzenia, zaburzeń czynnościowych i zniekształceń stopy 5-20
161. Utrata kończyny w obrębie podudzia - w zależności od charakteru kikuta, długości, przydatności do oprotegowania i zmian wtórnych w obrębie kończyny:
- a) przy długości kikuta do 8 cm mierząc od szpary stawowej 60
  - b) przy dłuższych kikutach 40-55

Stawy skokowe, stopa

162. Ograniczenie ruchomości i zniekształcenia w stawach skokowych (w następstwie wykręcenia, zwichnięcia, złamania kości tworzących staw, zranień, ciał obcych, blizn itp.) - w zależności od ich stopnia i dolegliwości:
- a) bez zniekształceń 1-15
  - b) ze zniekształceniem, upośledzeniem funkcji ruchowej i statycznej stopy 15-25
  - c) powikłane przewlekłym zapaleniem kości i stawu, przetokami, martwicą aseptyczną, zmianami neurologicznymi itp. 25-40

163.	Zesztywnienie stawu skokowego - w zależności od ustawienia stopy, zmian wtórnych i powikłań:	
	a) pod kątem zbliżonym do prostego	10-20
	b) w innych ustawieniach czynnościowo niekorzystnych	20-40
164.	Złamania kości piętowej lub skokowej z przemieszczeniem, zniekształceniem i innymi zmianami wtórnymi:	
	a) miernego stopnia - zależnie od wielkości zaburzeń czynnościowych	5-15
	b) znacznego stopnia lub z powikłaniami - zależnie od wielkości zaburzeń czynnościowych	15-30
165.	Utrata kości piętowej lub skokowej	40
166.	Uszkodzenia kości stępu z przemieszczeniem, zniekształceniami i innymi zmianami wtórnymi:	
	a) miernego stopnia - zależnie od wielkości zaburzeń czynnościowych	5-10
	b) znacznego stopnia lub innymi powikłaniami - zależnie od wielkości zaburzeń	10-20
167.	Złamania kości śródstopia z przemieszczeniem, zniekształceniem stopy:	
	a) złamania I lub V kości z wyraźnym przemieszczeniem - w zależności od stopnia zaburzeń czynnościowych	5-15
	b) złamania II, III lub IV kości śródstopia - w zależności od stopnia zaburzeń czynnościowych	3-10
	c) złamania trzech i więcej kości śródstopia - w zależności od zaburzeń czynnościowych	10-20
168.	Złamania kości śródstopia powikłane zapaleniem kości, przetokami, wtórnymi zmianami troficznymi i zmianami neurologicznymi ocenia się według pozycji 167, zwiększając stopień stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu w zależności od stopnia powikłań o: Inne uszkodzenia stopy pozostawiające zmiany	1-10
169.	bliznowate i zniekształcające - w zależności od stopnia upośledzenia czynności	1-15
170.	Utrata stopy w całości	50
171.	Utrata stopy na poziomie stawu Choparta	40
172.	Utrata stopy w stawie Lisfranka	35
173.	Utrata stopy w obrębie kości śródstopia - zależnie	20-30

od rozległości utraty przedstopia i cech kikuta

Palce stopy

174.	Utrata paliczka paznokciowego palucha	5
175.	Utrata całego palucha	7
176.	Utrata palucha wraz z kością śródstopia - w zależności od rozmiaru utraty kości śródstopia	10-20
177.	Utrata palców II-V w części lub całości - za każdy palec	2
178.	Utrata V palca wraz z kością śródstopia - zależnie od wielkości utraty kości śródstopia	5-10
179.	Utrata palców II-IV z kością śródstopia - zależnie od wielkości utraty kości śródstopia, za każdy palec	3-5
180.	Inne uszkodzenia i zniekształcenia palców - w zależności od stopnia upośledzenia funkcji	1-5

N. Porażenia lub niedowłady poszczególnych nerwów obwodowych

181.	Uszkodzenie częściowe lub całkowite - w zależności od stopnia zaburzeń:	
	a) nerwu przeponowego poniżej jego połączenia z nerwem podobojczykowym	5-15
	b) nerwu piersiowego długiego	prawy 5-15 lewy 5-10
	c) nerwu pachowego	prawy 15-25 lewy 10-20
	d) nerwu mięśniowo-skórnego	prawy 10-25 lewy 5-20
	e) nerwu promieniowego powyżej odejścia gałązki do mięśnia trójgłowego ramienia	prawy 15-45 lewy 5-35
	f) nerwu promieniowego poniżej odejścia gałązki do mięśnia trójgłowego ramienia	prawy 10-30 lewy 5-25
	g) nerwu promieniowego nad wejściem do kanału mięśnia odwracacza przedramienia	prawy 5-25 lewy 5-15

h) nerwu promieniowego po wyjściu z kanału mięśnia odwracacza przedramienia	prawy 5-15 lewy 1-10
i) nerwu pośrodkowego w zakresie ramienia	prawy 10-40 lewy 5-30
j) nerwu pośrodkowego w zakresie nadgarstka	prawy 5-25 lewy 5-15
k) nerwu łokciowego	prawy 10-30 lewy 5-20
l) splotu barkowego części nadobojczykowej (górnej)	prawy 15-25 lewy 10-20
m) splotu barkowego części podobojczykowej (dolnej)	prawy 25-45 lewy 20-40
n) pozostałych nerwów odcinka szyjno-piersiowego	1-15
o) nerwu zasłonowego	5-15
p) nerwu udowego	10-30
q) nerwów pośladkowych (górnego i dolnego)	10-20
r) nerwu sromowego wspólnego	5-25
s) nerwu kulszowego przed podziałem na nerw piszczelowy i strzałkowy (normę w wysokości ponad 50% stosować tylko przy nieuleczalnych owrzodzeniach)	20-60
t) nerwu piszczelowego (normę w wysokości ponad 30% stosować tylko przy nieuleczalnych owrzodzeniach)	10-40
u) nerwu strzałkowego	10-20
v) splotu lędźwiowo-krzyżowego	40-70
w) pozostałych nerwów odcinka lędźwiowo-krzyżowego	1-10

Uwaga: Według pozycji 181 ocenia się tylko uszkodzenia nerwów obwodowych. W przypadkach współistnienia uszkodzeń kostnych, mięśniowych i nerwowych należy stosować ocenę według pozycji dotyczących uszkodzeń kończyn górnych i dolnych.

- 182.** Kauzalgie potwierdzone obserwacją szpitalną - w zależności od stopnia zmian troficznych   prawy 30
i nasilenia bólów   lewy 50

O. Choroby zawodowe

- 183.** Zatrucia ostre albo przewlekłe lub ich następstwa wywołane przez substancje chemiczne   0-100

Uwaga: Procent stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu ustala się w zależności od rodzaju substancji chemicznej, rodzaju uszkodzenia, tj. zespołu objawów klinicznych i stopnia upośledzenia sprawności ustroju, obniżającego zdolność do pracy zarobkowej. Przy ocenie należy również posługiwać się ustaleniami określonymi w poz. 87 i 88 tabeli wraz z uwagami zawartymi w tych pozycjach.

- 184.** Pylice płuc:

1) pylica krzemowa

2) pylica górników kopalń węgla

3) pylico-gruźlica

4) pylica spawaczy

5) pylica azbestowa

6) inne rodzaje pylic

a. pylice płuc bez zaburzenia sprawności układu oddechowego stanowiące profilaktyczne przeciwwskazanie do pracy w narażeniu na działanie pyłu zwłókniającego w stężeniach przekraczających NDS   10-20

b. pylice płuc z zaburzeniami sprawności wentylacyjnej lub wymiany gazów w płucach z ograniczeniem wydolności wysiłkowej układu oddechowego   21-60

c. pylice płuc z objawami przewlekłego serca płucnego lub niewydolności oddechowo-krążeniowej	61-100
Przewlekłe nieodwracalne schorzenia układu oddechowego powstałe w następstwie działania	
185. substancji: toksycznych, drażniących, uczulających (alergenów) w razie stwierdzenia niewydolności układu oddechowego:	
a) przewlekłe nieswoiste choroby układu oddechowego (PNChUO) w okresie wydolności układu oddechowego, stanowiące profilaktycznie uzasadnione przeciwwskazanie do dalszej pracy w narażeniu na kontakt z czynnikami zawodowymi, uszkodzającymi układ oddechowy	10-20
b) PNChUO (łącznie z rozedmą płuc) w okresie względnej wydolności układu oddechowego (ograniczenie wydolności wentylacyjnej po obciążeniu wysiłkiem fizycznym)	20-40
c) PNChUO (łącznie z rozedmą płuc i innymi chorobami układu oddechowego) w okresie niewydolności oddechowej	40-80
d) rozwinięty, zaawansowany, przewlekły zespół płucno-sercowy w okresie niewydolności układu krążeniowo-oddechowego, który może wymagać opieki innych osób	80-100
186. Byssinoza	
a) postać bez upośledzenia sprawności z powodu zmniejszonej tolerancji wysiłku lub zmniejszonej sprawności wentylacyjnej płuc	10-20
b) postać z trwałym upośledzeniem sprawności z powodu zmniejszonej tolerancji wysiłku lub zmniejszonej sprawności wentylacyjnej płuc	20-60
187. Zapalenie obrzękowe krtani o podłożu alergicznym	oceniać według poz. 51 i 52
188. Przedziurawienie przegrody nosa wywołane substancjami o działaniu żrącym lub drażniącym	oceniać według poz. 20
Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym, trwającym co najmniej 15 lat:	
189. a) guzki głosowe twarde	10-30

	b) wtórne zmiany przerostowe fałdów głosowych	10-40
	c) niedowład mięśni przywodzących i napinających fałdy głosowe z niedomykalnością fonacyjną głośni i trwałą dysfonią	10-30
190.	Choroby wywołane działaniem promieniowania jonizującego	0-100
191.	Nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi Uwaga: Stopień stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu określa się w zależności od lokalizacji zmian nowotworowych i ich zaawansowania.	20-100
192.	Choroby skóry w zależności od lokalizacji, rozległości i natężenia zmian Schorzenia nerwów, mięśni, ścięgien, pochewek ścięgnistych, kałek maziowych, tkanek	0-50
193.	okołostawowych - powodujące nieodwracalne zmiany w układzie ruchowym, wywołane sposobem wykonywania pracy	5-50
194.	Uszkodzenia narządu słuchu związane ze stałym narażeniem na działanie nadmiernego hałasu Uwaga: Oceny stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu należy dokonywać na podstawie ustaleń określonych w poz. 42 tabeli.	
195.	Zespół wibracyjny:	
	a) choroba wibracyjna wyrównana (postać parestezyjno-czuciowa, wstępne stadium zmian naczyniowych, drobne zmiany kostne wykryte radiologicznym badaniem układu kostno-stawowego), stanowiąca przeciwwskazanie do pracy w narażeniu na działanie wibracji	25-40
	b) choroba wibracyjna niewyrównana	45-80
196.	Choroby wywołane pracą w warunkach podwyższonego ciśnienia atmosferycznego:	0-100
	a) choroba dekompresyjna	
	b) urazy ciśnieniowe	
	c) następstwa oddychania mieszaninami gazowymi pod zwiększonym ciśnieniem	

- 197.** Choroby wywołane działaniem wysokich albo niskich temperatur otoczenia: 0-100
- a) udar cieplny albo jego następstwa
  - b) wyczerpanie cieplne albo jego następstwa
  - c) odmrożyny
- 198.** Choroby narządu wzroku wywołane czynnikami fizycznymi, chemicznymi lub biologicznymi 0-100
- Uwaga: Przy ocenie stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu należy posiłkować się ustaleniami określonymi w poz. 27-41 tabeli.
- 199.** Choroby zakaźne lub pasożytnicze 0-100
- Uwaga:**
- Stopień stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu określa się w zależności od skutków, jakie choroba pozostawiła w narządach i układach.**

¹ Minister Pracy i Polityki Społecznej kieruje działem administracji rządowej – zabezpieczenie społeczne, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 listopada 2011 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Pracy i Polityki Społecznej (Dz. U. Nr 248, poz. 1485).

² Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych oraz Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 17 października 1975 r. w sprawie zasad i trybu orzekania o uszczerbku na zdrowiu oraz wypłacania świadczeń z tytułu wypadku przy pracy, w drodze do pracy i z pracy oraz z tytułu chorób zawodowych (Dz. U. Nr 36, poz. 199), zachowanym w mocy na podstawie art. 59 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. Nr 199, poz. 1673).